

Ако побеждаваш в спорта, побеждаваш и в живота

Спортът сваля бариерите между хората с увреждания и „нормалните“. А опитът и във Франция, и в България показва, че парите не са най-важното. Решаващо е отношението
24.04.2014 - <http://www.disabledsportsbg.com/i21.php>

Саиф Рехман е познат на хиляди българи. За мнозина е известен от сериала „Седем часа разлика“, за други е основателят на крикета в България. За 200 деца и техните родители обаче той е човекът, който им гарантира досег с нормалния живот. Защото всяка седмица 200 момчета и момичета с увреждания в различни краища на страната ни играят крикет на маса. Спортът е сред най-непознатите и непопулярни в страната, но вече има фенове – благодарение на Саиф Рехман.

Децата, които играят крикет на маса, са т.нар. деца със специални нужди. Те страдат от аутизъм, имат умствена изостаналост, детска церебрална парализа или са със специфични нарушения на способността за учене. У повечето българи те предизвикват съчувствие и страх. Саиф Рехман обаче знае как да ги накара да се радват. Преди 15 години той тръгва от родината си към западна Европа. Остава в България и започва собствен бизнес, но не забравя любимия си спорт – крикета. Основава първия клуб по крикет, става негов треньор и запалва за играта десетки привърженици. Истинското му призвание обаче е крикетът на маса – адаптирана версия на спорта за деца с увреждания.

Крикетът на маса се ражда в Англия като възможност за занимания на деца с тежки увреждания. Правилата са прости, а може би спортът е толкова популярен в България, защото не е скъп. Нужна е само маса за тенис на маса, топче и малка дървена бата. „Преди две години, когато започнах тренировките, използвахме най-обикновени маси, а вместо бати – ракети за тенис на маса, - разказва Саиф Рехман. - По-важното е обаче, че крикетът кара децата с увреждания да движат тялото и ръцете си сами. Имам клипове на заниманията, правени през 2-3 месеца, и на тях се вижда положителната промяна. Спортът развива фината им моторика и концентрацията им. Мотивира ги и ги дисциплинира, учи ги да работят в екип. Основното обаче си остават положителните емоции и радостта, че в играта няма ограничения и е за всички.“

Всички, които се занимават с деца със специални нужди в България знаят, че за тях почти няма възможности за спорт. Освен това те са обречени на отшелничество - затворени в институции далеч от центровете на градовете, в села или заключени в апартаментите на родителите си. Затова, когато видят тези деца в нормална среда, много хора се страхуват и не знаят как да се държат. Трудно им е да наблюдават спокойно едно момче или момиче с церебрална парализа, защото се разстройват. Спортът е отлична възможност за контакти с тези деца, които да променят отношението на „нормалните“. Защото когато видят емоциите им, бариерата със сигурност ще падне.

Саиф печели първите привърженици на крикета на маса в Медицински център „София“, където работи безвъзмездно от 2012 година. След това сформира отбори в Центъра за социална рехабилитация в София, в Дневния център за деца с увреждания в Пловдив, в помощни училища и в домове за деца в цялата страна. Обучава треньори, обяснява правилата и как масата за тенис да стане игрище за крикет. Познава всички деца по име, помагал е на рехабилитатори и възпитатели, говорил е с родителите и с познатите им. Всяка година той организира три състезания, на които събира деца от цялата страна. На всеки нов турнир приятелите на крикета са повече отколкото на предишния. Все повече са и „нормалните“ деца и възрастни, които подкрепят състезателите. През ноември тази година съдиите на турнира ще бъдат деца от нормални училища, обучени от Саиф. Така тези с увреждания ще имат шанс да се интегрират сред здравите си връстници, а всички ще натрупат ценен житейски опит.

- Целите ми са високи, - казва Саиф. – Не искам да имам отбори, с които да се чудя какво да правя. Крикетът на маса трябва да стане популярен в цяла България и в чужбина, да се провеждат международни състезания и да покаже на хората, че ако има кой да помогне тези деца, те могат да спортуват. Те имат емоции, искат да се движат, да играят, да печелят. Всичко, което имаме ние, имат и те. Разликата е, че са физически увредени...

Михаел Жеремиа, състезател по тенис в инвалидни колички от Франция, бивш №1 в световната ранглиста, има богат опит с интеграцията на инвалидите. Михаел остава неподвижен от кръста надолу след ски инцидент в Алпите. През 2003 става професионален състезател по тенис в инвалидни колички. През 2005 е световен шампион и печели много други титли като златен медал от параолимпиадата в Пекин и три титли от турнири на двойки от Големия шлем.

Тенисът в инвалидни колички е една от 29-те дисциплини, които развива Френската федерация за спорт за хора с увреждания. А Михаел има и подкрепата на Френската тенис федерация. От три години е в сила споразумение между двете спортни институции, което му осигурява отлични условия за тренировки. И по всичко изглежда, че интеграцията на най-високо национално ниво е перфектна. И все пак има проблеми, които трябва да бъдат решени. На хартия Михаел има достъп до Националния тенис център в Ролан Гарос. Подобно на Цонга, Симон или Монфис, играчите в инвалидни колички се радват на специално отношение на корта и могат да се подготвят с пълната подкрепа на федерацията. Може да се възползват и от услугите на физиотерапевтите и на всички специалисти в Центъра. Идеалните условия за подготовка биха били налице ако Националният тенис център не се намираше под земята, но до него няма достъп с асансьор, който е нужен за инвалидните колички...

Пакистанецът Саиф Рехман се отличава от повечето българи. Различен е не само с отношението си към децата със специални нужди. Специална е нагласата му към работата с тях. Защото докато за някои най-големият проблем в спорта за хора с увреждания е недостатъчното финансиране, Саиф намира начин да се справи с него. Занимава се с децата на доброволни начала, без да иска и лев за труда си. И докато по-рано спортът е бил част от свободното му време, сега е лично предизвикателство.

- Когато помагаш на деца със специални нужди и виждаш положителна промяна - че могат да движат ръката си както искат, че горят в играта – това е достатъчно, за да продължиш, - казва Саиф. - Правя това повече от две години и не съм спирал. Нямам спонсори. От една година ми помагат приятели от различни компании като например Пи Ар компанията „Пъблисити груп“, която се включва в организацията на турнирите, намира доброволци и т.н. От тази година ме подкрепи и министерството на спорта, което одобри мой проект за крикет за деца с увреждания. Сумата не е голяма – 2000 евро - но е достатъчна, за да направя едно добро състезание, да осигуря транспорт и да купя нужните неща. Така ще успея да стигна до целта си - да развивам крикета за деца със специални нужди и да привлека към тази кауза нормалните хора. Да ги накарам да играят с тях, да спортуват заедно...

„Хубаво е да искаме да интегрираме всички, - казва Емануел Асман, президент на Френския параолимпийски комитет. – Подобни намерения са добри. Но ако не съществуват нужните средства, те стават контрапродуктивни. През последните години все повече спортни федерации във Франция проявяват интерес към параолимпийците. И много от тях искат да демонстрират успехите си с помощта на най-успелите атлети. Но почти не се интересуват от масовия спорт.“ Думите на Асман са критика към неуспелия опит на министъра на спорта Валери Фурнейрон, която се опита да прокара закон, предоставящ мениджмънта на спортистите с увреждания на спортните федерации. А ако във федерациите са експерти по отношение на топ атлетите, те в никакъв случай не разбират спецификите на хората с увреждания и техния спорт. А всяко увреждане е уникално и изисква различен подход.

Френската федерация за спорт на хора с увреждания и Френската федерация за адаптирани спортове предлагат различни тренировъчни модули. Но въвеждането им е въпрос на избор и всяка федерация има правото да решава дали да ги включи в програмата си. Интеграцията обаче е бъдещето, поне така мислят във Френския параолимпийски комитет. Това е лийтмотивът и на асоциация „Като другите“ (Comme les autres) на Михаел Жеремиа. Състезател на най-високо ниво, той стига до идеята да организира спортни лагери за шест нормални спортисти и шест спортисти с увреждания. Целта му е да създаде връзка между тях чрез спорта. За да го направи обаче не е достатъчна само волята за интеграция, необходими са и спонсори...

По неофициални данни в България има между 600 000 и един милион хора с увреждания. Броят им е малко по-висок от средното за Европейския съюз, където един от всеки шест души е с увреждане. У нас обаче степента на бедност при инвалидите е със 70% по-висока от средната, главно заради ограничения достъп до заетост. Статистиката показва, че едва десет на сто от инвалидите са заети в различни сфери на обществения живот. Още по-малък е броят на тези, които спортуват. И докато допреди време всички повтаряха, че основната пречка пред интеграцията е липсата на финанси, все повече хора са убедени, че проблемът е в начина на мислене. Инвалидите живеят изолирани, далеч от погледите на „нормалните“, а нагласите към тях може да се променят само ако бъдат извадени от домовете им. Когато хора с инвалидни колички, с увреден слух или с увредено зрение влязат в политиката, появят се на отреденото им работно място, отношението на другите ще стане по-различно.

За щастие Саиф Рехман не е единственият, който работи в полза на хората с увреждания в България. В средата на април регионалната организация на Съюза на слепите в България и Федерация „Спорт за хора със зрителни увреждания“ организираха Балканиада по шах за незрящи. Състезанието се провежда от пет години и събра 14 клуба от пет държави. Беше подпомогнато от столична община и от няколко частни фирми. И така, с бюджет от 15 000 лева, беше организиран турнир, който даде шанс на близо 80 състезатели да премерят сили помежду си, да излезат от домовете си и да докажат уменията си.

- Финансовите проблеми не спират, но ние постоянно правим състезания, - казва председателят на Регионалната организация на слепите в София Асен Алтънов. – Балканиадата е турнир от голям мащаб и с него бяха ангажирани много хора, които не искаха хонорари и по така помогнаха за провеждането му. Участниците са доволни, тъй като условията са прекрасни. По-важното обаче е, че с подобни събития извеждаме слепите от навън. Даваме им възможност да се проявят, да тренират, да общуват.

Според Асен Алтънов най-важното, на което спортът учи хората с увреждания, е на доброта. Защото не всички приемат слепотата нормално - някои са агресивни, защото е трудно да живееш вечно в тъмнина. Но спортът, самодейността и всичко, което ги връща обратно в обществото, ги променят към по-добро. „Така те помагат на семействата си и се интегрират, - казва Алтънов. - А за нас интеграцията значи едно – да се престрашиш да излезеш, да докажеш себе си сред другите и да бъдеш равнопоставен. За щастие слепите могат много и се налагат в обществото.“

Засега най-важната битка пред хората със зрителни увреждания е битката за по-достъпна среда. Ако телефонните кабинки и колчетата за паркиране изчезнат от средата на тротоарите, ако се сложи звукова сигнализация на светофарите, незрящите ще постигнат много повече. „Един човек, който не е бил една секунда незрящ, не знае за какво става дума, - казва Алтънов. - А стъпката здрав – незрящ понякога е точно една секунда.“

Джанан Саид: Не позволявам да се отнасят надменно с мен

Джанан е ученичка в училището за деца с увредено зрение във Варна „Д-р Иван Шишманов“. Тренира шах от шест години. Участвала е в много турнири, а миналата година се класира първа на републиканското първенство по шоудаун при девойките. Ето какво казва тя за спорта и за интеграцията на хората с увреждания:

Харесвам шаха и ми се иска да има състезания много по-често. Те ни срещат с много хора, със състезатели от чужбина. Има турнири, на които не сме само хора със зрителни увреждания и там наистина имаме много нови срещи. А интеграцията е това – хората, които нямат проблеми да приемат тези, които имат проблеми. И да разберат, че увреждането им не ги прави по-различни. За това помага не само спортът, но и всичко, което ти дава контакти с другите. Треньорът ни Коста Ангелов ни учи точно на това – че сме равностойни на хората без увреждания и не трябва нито те да ни подценяват, нито ние да ги подценяваме. Но и аз не позволявам да се отнасят към мен надменно. Искам да ме приемат като всички останали, както и става. Това зависи от човека, от поведението му. Тъжно е, но много често инвалидите се възползват от съжалението на околните. Не обичам да изтъквам проблемите си, за да поучавам внимание. От шаха се уча на много неща. На първо място – да съм по-търпелива, защото съм много бързорека и правя всичко много бързо. Откакто се занимавам със спорт обмислям повече всеки ход. Вече мисля и каква ще стана като завърша училище. Това е труден въпрос, защото ако няхах проблеми със зрението, щях да стана хирург. Но тъй като имам проблеми, не мога да уча каквото искам и ще кандидатствам рехабилитация и иглотерапия в Софийския университет. По-късно през лятото ще кандидатствам и кинезитерапия в Националната спортна академия.

Михаел Жеремиа, бивш №1 в света по тенис в инвалидни колички: Спортът гарантира по-голяма независимост

„Спортът помага за установяването на много контакти и връзки, но освен това гарантира по-голяма независимост, - казва Михаел Жеремиа. - След рехабилитацията ми тенисът в инвалидни колички ми позволи да управлявам количката ми с огромна лекота. Това е важно, защото ако успееш да се справяш с нея, зависиш само от себе си. Мисля, че тенисът е най-сложният спорт, практикуван в инвалидни колички. Ако се научиш да побеждаваш в тениса, със сигурност ще побеждаваш и в живота.“ Михаел е доволен от условията за спорт на най-високо ниво, но твърди, че е необходимо да се осигури достъп до спорт за всички хора с увреждания. А това не винаги се случва. „Открих тениса в инвалидни колички случайно, - разказва той. – Започнах да играя на стената в болничната стая, без да зная, че съществува тенис в инвалидни колички. Мисля, че информацията не е достатъчна. А точно това е задачата на работещите във Френската федерация за спорт за хора с увреждания – да предоставят информация за съществуващите спортове. За това не са нужни много пари, а резултатите ще са огромни.“ Според бившия №1 преди да се мисли за високото спортно майсторство трябва да се увеличи броят на спортуващите. А примерът на тениса в инвалидни колички е поучителен в това отношение. От четирите най-добри френски играчи, които са в топ 10 в света, само един работи по Националната програма за хора с увреждания. И Френската федерация по тенис иска да поеме опеката над тях. Но остава въпросът кой ще открива талантите на утрешния ден? Кой ще развива тениса в инвалидни колички за хората с най-тежки увреждания? Ако Френската федерация за спорт за хора с увреждания загуби звездите си, които са нейна реклама и привличат много спонсори, кой ще финансира програмите, посветени на по-младите състезатели и на тежко увредените инвалиди?

Росица Стойкова, Арно Давире

Текстът е изготвен по проекта на Съвета на Европа и на Европейския съюз MEDIANE – Media in Europe for Diversity Inclusiveness